

STORTINGET

Innst. 268 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:86 S (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby, Ane Breivik og Abid Raja om opprettelse av psykiatrigrupper i flere politidistrikter

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette psykiatrigrupper i flere politidistrikter, etter modell fra Oslo politidistrikt.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Hadia Tajik, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wetrhus Thorsvik, viser til representantforslag fra Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby, Ane Breivik og Abid Raja

og til justis- og beredskapsdepartementets vurdering av forslaget i brev datert 29. februar 2024. Brevet følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteen merker seg at departementet viser til at de ulike politidistriktene har ulike måter å organisere arbeidet med oppfølging av psykiske syke på, og at det enkelte politidistrikt er nærmest til å vurdere opprettelse av en psykiatrigruppe etter modell fra Oslo.

Komiteen viser til at forslagsstillerne er bekymret for utfordringene tilknyttet voldsutøvelse og voldspotensial blant personer med alvorlige psykiske lidelser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er, som forslagsstillerne, opptatt av oppfølgingen av personer med psykiske lidelser som det vurderes å være risiko for at kan begå alvorlig kriminalitet.

Disse medlemmer viser til at politidistriktene er organisert etter overordnede føringer og kriterier. Innenfor disse føringene og kriteriene har politidistriktene et handlingsrom til å bygge en organisering som samsvarer best mulig med de oppgaver som skal løses. Oppgavetilfanget på ulike områder kan variere fra politidistrikt til politidistrikt. Disse medlemmer mener at det er naturlig og en fordel at politidistriktene selv kan vurdere og avgjøre hva som opprettes av spesialiserte funksjoner basert på lokale behov.

Disse medlemmer er derfor enige med statsråden og det som anføres i svarbrevet til komiteen, og viser spesielt til siste setning:

«Det som er viktig er at politidistriktene finner måter å innrette arbeidet på som sikrer et tett og godt samarbeid med andre relevante etater basert på lokale vurderinger.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er enige med forslagsstillerne i problemstillingen og at dette kan organiseres på en bedre måte enn i dag. Denne problemstillingen er i skjæringspunktet mellom helse og justis. De sykeste blir i dag dømt til tvungent psykisk helsevern. Helseforetakene sliter med at det de siste årene har vært en dobling i antall personer som blir dømt til psykisk helsevern, det vil si at de soner på sykehus med behandling. Denne utfordringen bør justisfeltet og helsefeltet jobbe sammen om å løse. Disse medlemmer savner en mer offensiv tilnærming fra regjeringen her.

Disse medlemmer støtter ikke forslaget, da det ikke er tilstrekkelig utredet, har vært på høring eller er kostnadsberegnet.

Disse medlemmer viser til svarbrev fra statsråden, hvor det fremkommer at hun mener det enkelte politidistrikt er nærmest til å vurdere om opprettelse av en psykiatrigruppe etter modell fra Oslo er et riktig organisatorisk tiltak i akkurat det distriktet, og hun er opptatt av at politidistriktene får handlingsrom for lokale tilpasninger. Disse medlemmer støtter denne vurderingen.

Disse medlemmer er bekymret for utfordringene tilknyttet voldsutøvelse og voldspotensial blant personer med alvorlige psykiske lidelser. Det er viktig å hente erfaringer fra modellen med psykiatrigrupper som Oslo bruker, og la de andre politidistriktene ta den i bruk om det er hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil innledningsvis understreke at det ikke er noen sammenheng mellom mennesker med psykiske lidelser generelt og kriminalitet.

Disse medlemmer viser til at drap begått av personer med psykoselidelser er et signal om at systemet ikke fanger opp de som trenger mest hjelp. Disse medlemmer viser til at TV 2 i 2023 så nærmere på 19 drapssaker begått i årene 2011–2022, for å finne ut av hva politiet visste om gjerningspersonene i forkant av drapene. Alle gjerningspersonene hadde vært i kontakt med politi, helsevesen eller andre offentlige instanser før de endte med å ta liv. Allikevel ble de ikke tatt ordentlig hånd om av psykiatrien før de begikk drap.

Disse medlemmer viser til at politiet i flere av sakene hadde henlagt en rekke voldsanmeldelser mot gjerningspersonen. En av årsakene til at dette skjer, er at påtalemyndigheten konkluderer med at en gjerningsperson er utilregnelig og følgelig ikke kan dømmes til fengsel, samtidig som den enkelte voldshendelse ikke kvalifiserer til at gjerningspersonen kan dømmes til tvungent psykisk helsevern. Gjerningspersonen er med andre ord for syk til å sitte i fengsel, men ikke syk nok til å kunne tvangsinnlegges i helsevesenet. Disse med-

lemmer mener at TV 2s saker illustrerer hvordan mange psykisk syke lovbrytere faller mellom to stoler og begår alvorlig kriminalitet i svingdøren mellom helse- og justissektoren.

Disse medlemmer viser til Kripos' rapport «Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser» fra 2022, hvor man kan lese at personer med alvorlige psykiske lidelser utgjorde 30 pst. av det totale antallet gjerningspersoner i saker med drap eller drapsforsøk i perioden 2014–2021.

Disse medlemmer viser videre til at Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom) i sin rapport «Hva kan vi lære etter et drap begått i psykotisk tilstand?» fra 2021 anbefaler flere forbedringstiltak som omhandler mulighetene for tettere og bedre samhandling mellom politiet og det psykiske helsevernet for å ivareta samfunnsvernet.

Disse medlemmer viser til at flere politidistrikt de siste årene har meldt inn bekymringer rundt voldsutøvelse og voldspotensial blant personer med alvorlige psykiske lidelser, og at de opplever problemet som økende og spesielt utfordrende. I politiets årlige trusselvurdering har utfordringen de tre siste årene blitt fremhevet som en særlig alvorlig kriminalitetstrussel med negativ utvikling. I politiets trusselvurdering for 2023 står det:

«Det er meget sannsynlig at vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser og problematisk rusmiddelbruk vil fortsette å utgjøre en betydelig trussel, hvor enkelte hendelser vil medføre tap av liv.»

Disse medlemmer viser til at Kripos' rapport fra 2022 også viser en stor variasjon innad i politiet med tanke på samarbeidsrutiner med helsetjenestene. I september 2023 spurte TV 2 samtlige politidistrikt om de har egne grupper eller ansatte som jobber med psykisk syke kriminelle. TV 2s kartlegging viser at det i 9 av landets 12 distrikt ikke finnes noen slik ordning i dag. Disse medlemmer mener det er på tide å opprette psykiatrigrupper i flere politidistrikt, etter modell fra Oslo politidistrikt.

Nøkkelen til suksess: personrettet etterforskning

Disse medlemmer viser til at psykiatrigruppens hovedoppgave er å ivareta psykisk syke borgere på individnivå og samtidig verne samfunnet mot de samme borgerne. Psykiatrigruppen forener forebygging, etterforskning og påtale i samme team, i motsetning til ellers i politiet, hvor de forebyggende enhetene arbeider adskilt fra andre og ikke har samme adgang til å bruke tvangsmidler. I tillegg er det ansatt dedikert personell med spisskompetanse, i kontrast til ellers i politiet, hvor «alle» skal kunne håndtere en psykiatrisak. Psykiatrigruppen har utviklet en ny arbeidsmetodikk spesielt tilpasset ønsket om å redusere denne målgruppens krimi-

nalitet. Etterforsknings samarbeidet er utarbeidet etter modellen «personrettet etterforskning», som skiller seg fra det mer tradisjonelle stedsbestemte og hendelsesstyrte sakstrekket. I motsetning til i politiet ellers, hvor de ansatte skal løse konkrete enkeltsaker innenfor et bestemt geografisk område, skal psykiatrigruppen løse utfordringen en enkeltperson kan utgjøre.

Disse medlemmer viser til at personrettet etterforskning har vist seg å være effektivt ved bekjempelse av kriminalitet begått av utilregnelige gjengangere. For å besitte personkunnskap er det avgjørende å ha et fast team, bestående av jurist og etterforsker, som følger sine faste klienter. Fyldige personaliamapper kombinert med erfaring fra straffesaker og forebyggende arbeid over tid gjør det mulig å skille reell psykoseproblematikk fra simulering, rus og atferdsvansker.

Disse medlemmer viser til at psykiatrigruppens arbeidsoppgaver forutsetter en betydelig spesialkompetanse i tillegg til generell kompetanse i påtale- og etterforskningsfaget. De må ha nødvendige kunnskaper om psykiske tilstander som får betydning for straffeprosessuelle spørsmål og forvaltningsmessig tvangsbruk.

For psykiatrigruppen er det viktig å kjenne de individspesifikke risikofaktorene til hver enkelt. Slik kan psykiatrigruppen vurdere om innkomne straffesaker eller andre meldinger tyder på at risikoen for straffbare handlinger øker, og om det derfor er behov for at helsevesenet og politiet sammen iverksetter tiltak for å redusere risikoen. Det er også viktig å kjenne til den enkeltes voldsrisiko for å ivareta egen og andres sikkerhet i forbindelse med pågripelser, samtaler og avhør i arresten, fengslingsmøter og eksterne møter.

Disse medlemmer mener at arbeidet gjennom prosjektet «Mellom alle stoler», som varte fra 2013 til 2015, og psykiatrigruppen i Oslo politidistrikt har vist at det er mye å hente i samfunnsbesparelse ved at politiet arbeider aktivt kriminalitetsforebyggende overfor gruppen som er i kjerneområdet for dom til tvungent psykisk helsevern.

Disse medlemmer mener derfor at det bør opprettes psykiatrigrupper i flere politidistrikt etter modell fra Oslo politidistrikt. Det kan være første ledd i en opptrappingsplan, hvor det langsiktige målet er at alle politidistrikt får psykiatrigrupper. Psykiatrigrupper i flere politidistrikt vil kunne hindre mennesker som sliter med psykiske utfordringer fra å begå alvorlig kriminalitet, og kunne bidra til at færre liv går tapt.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette psykiatrigrupper i flere politidistrikt, etter modell fra Oslo politidistrikt.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen opprette psykiatrigrupper i flere politidistrikt, etter modell fra Oslo politidistrikt.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:86 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby, Ane Breivik og Abid Raja om opprettelse av psykiatrigrupper i flere politidistrikter – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 23. april 2024

Helge André Njåstad

leder

Sveinung Stensland

ordfører

VEDLEGG

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
24/815 - SK

Dato
29.02.2024

Dokument 8:86 S (2023-2024) - Representantforslag om opprettelse av psykiatrigrupper i flere politidistrikter

Justiskomiteen har i brev 12. februar 2024 bedt om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med komiteens behandling av Dokument 8: 86 S (2023-2024), hvor det er fremmet representantforslag fra Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby, Ane Breivik og Abid Raja om at regjeringen oppretter psykiatrigrupper i flere politidistrikter, etter modell av Oslo politidistrikt.

Innledningsvis vil jeg understreke at jeg deler forslagsstillernes bekymring for oppfølgingen av personer med psykiske lidelser som det vurderes å være risiko for at kan begå alvorlig voldskriminalitet. Drap og annen kriminalitet begått av personer med psykoselidelser kan tyde på at systemet ikke alltid er godt nok for å fange opp og ta vare på denne gruppen. Som vist til i begrunnelsen for forslaget viser mange rapporter og evalueringer etter alvorlige hendelser at mange gjerningspersoner med psykiske lidelser har vært i kontakt med hjelpeapparatet, politiet eller begge i forkant av hendelsen. Utfordringene er ofte sammensatte, og samspillet mellom ulike deler av hjelpeapparatet er avgjørende for lykkes i arbeidet.

I tett samarbeid med helse- og omsorgsministeren har jeg derfor vært opptatt av tiltak for å få til en bedre oppfølging av personer med psykiske lidelser og antatt voldsrisiko, herunder i form av tiltak som kan bedre samarbeidet mellom etatene. God implementering av det nylig reviderte samarbeidsrundskrivet mellom helse og politi, og etablering av en ordning med kontaktpunkter i begge etater, er eksempler på det siste.

Det gjøres mye godt arbeid i politidistriktene for å bedre oppfølgingen av psykisk syke i samarbeid med helsevesenet. I Oslo politidistrikt har man valgt å organisere arbeidet i Psykiatrigruppen, i Sør-Vest har de organisert arbeidet i ROP-prosjektet (rus og psykiatri).

Politidistriktene er samtidig forskjellige, både med hensyn til geografi, innbyggerantall og utfordringer. Jeg mener det enkelte politidistrikt er nærmest til å vurdere om opprettelse av en psykiatrigruppe etter modell fra Oslo er et riktig organisatorisk tiltak i akkurat det distriktet, og jeg er opptatt av at politidistriktene får handlingsrom for lokale tilpasninger. Dette er også fremhevet av Politidirektoratet. Et eventuelt pålegg om å organisere arbeidet likt som i Oslo politidistrikt vil ikke nødvendigvis være en god løsning, verken for å sette politidistriktene i stand til å løse samfunnsoppdraget, ei heller for samhandlingen mellom lokalt politi og lokal helsetjeneste. Det som er viktig at er at politidistriktene finner måter å innrette arbeidet på som sikrer et tett og godt samarbeid med andre relevante etater basert på lokale vurderinger.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

